

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

991

Na temelju članka 66. stavak 1; članka. 70. stavak 4; članka 71. stavak 1; članka 73. stavak 1; članka 74. stavak 2; i članka 75. stavak 4, Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja («Narodne novine» br. 131/1997.), ministar poljoprivrede i šumarstva donosi

PRAVILNIK**O PRIZNAVANJU SORTI I HIBRIDA ULJARICA****I. TEMELJNE ODREDBE****Članak 1.**

Ovim Pravilnikom se propisuje način ispitivanja sorti/hibrida uljarica (uljane repice, soje i suncokreta) u pokusnom polju i laboratoriju, te statistička analiza podataka u svrhu priznavanja novostvorenih domaćih sorti/hibrida i uvođenja u proizvodnju stranih sorti/hibrida.

Ispitivanjem sorti/hibrida u pokusnom polju i laboratoriju utvrđuje se gospodarska vrijednost sorti/hibrida kao što je: prirod zrna, vlaga zrna, otpornost na bolesti i drugo.

Utvrđivanje prepoznatljivosti, ujednačenosti i postojanosti provodi se sukladno Pravilniku o postupku utvrđivanja prepoznatljivosti, ujednačenosti i postojanosti (DUS) novih biljnih sorti i Tehničkim uputstvima.

Članak 2.

Zahtjev za priznavanje sorte/hibrida (u daljnjem tekstu: zahtjev) podnosi se Zavodu za sjemenarstvo i rasadničarstvo (u daljnjem tekstu: Zavod) do:

- 1. kolovoza za uljanu repicu.
- 1. veljače za soju i suncokret.

Članak 3.

Ispitivanje sorte/ hibrida u pokusnom polju traje 3 godine, a provodi ga Zavod.

Članak 4.

Za svaku godinu ispitivanja podnositelj zahtjeva Zavodu dostavlja sljedeće količine sjemena do naznačenih rokova:

Vrsta	Potrebna količina sjemena (kg)	Rok dostave sjemena
Uljana repica	2	do 10. kolovoza
Soja	6	do 1. ožujka
Suncokret	2	do 1. ožujka

Sjeme sorte/hibrida uključujući sorte/hibride standarde dostavlja se netretirano. Zavod obvezno obavlja tretiranje sjemena svih sorti/hibrida i sorti/hibrida standarda istim pesticidima.

Kakvoća sjemena mora odgovarati odredbama Pravilnika o temeljnim zahtjevima za kakvoću, pakiranje i deklariranje sjemena poljoprivrednog bilja («Narodne novine» br. 133/99.).

Članak 5.

Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeće podatke o sjemenu: masu 1000 sjemenki (g), čistoću sjemena (%), klijavost sjemena (%), za uljanu repicu i normu sjetve.

Članak 6.

Obzirom na namjenu, hibridi suncokreta se ispituju u tri grupe: uljni, proteinski i ptičar. U zahtjevu, podnositelj zahtjeva treba navesti namjenu hibrida.

Ispitivanje sorti/hibrida obavlja se u pokusnim poljima različitim po klimatskim, pedološkim i drugim karakteristikama:

Vrsta	Broj pokusnih mjesta	Pokusna mjesta
Uljana repica	4	Zagreb, Nova Gradiška, Osijek i Lovas
Soja: vegetacijske grupe 000, 00 i 0	4	Zagreb, Nova Gradiška, Našice i Osijek
vegetacijske grupe 0-I, I i II	4	Našice, Beli Manastir, Osijek i Lovas
Suncokret	4	Nova Gradiška, Beli Manastir, Osijek i Lovas

II. ISPITIVANJE U POKUSNOM POLJU

Članak 7.

Pokusi se u pokusnom polju postavljaju prema najpogodnijem planu pokusa s obzirom na prijavljeni broj sorti-hibrida, a u cilju njihove preciznije procjene, kao i učinkovitije analize.

Članak 8.

Sjetva soje se obavlja sijačicom na konačni sklop. Ovisno o vegetacijskoj grupi, prijavljene sorte soje se grupiraju u dvije grupe. Prvu grupu čine vrlo rane (000), (00) i rane (0) sorte, a drugu srednje rane (0-I), (I) i kasne (II) sorte soje.

Vegetacijska grupa	Razmak u redu (cm)	Biljaka/redu	Biljaka/parceli (16 m ²)
000, 00 i 0	3	267	1 068
0-I, I i II	4	200	800

Sjetva suncokreta se obavlja sijačicom na veći sklop, a u fazi prvog para stalnih listova suncokret se pririjeđi, tako da se ostvari predviđeni sklop.

Razmak u redu (cm)	Biljaka/redu	Biljaka/parceli (22,4 m ²)
24	34	136

Sjetva uljane repice se obavlja sijačicom sukladno zadanoj normi sjetve.

Članak 9.

Površina parcele iznosi:

- uljana repica - 10 m², a čine ju 5 redova dužine 8 m, uz razmak između redova od 25 cm. Razmak između ponavljanja iznosi 2 m.
- soja - 16 m², a čine ju 4 reda dužine 8 m, uz razmak između redova od 50 cm. Razmak između ponavljanja iznosi 2 m.
- suncokret - 22,4 m², a čine ju 4 reda dužine 8 m, uz razmak između redova od 70 cm. Za obračun služe dva srednja reda pa prema tome površina obračunske parcelice iznosi 11,2 m². Razmak između ponavljanja iznosi 2 m.

Članak 10.

Na početku i kraju pokusa sije se najranija sorta/hibrid kao zaštitni pojas, koji će poslužiti i za uzimanje uzoraka za vlagu na bazi koje se odlučuje o pravovremenoj žetvi pokusa.

Članak 11.

Za svo vrijeme trajanja ispitivanja jedne sorte/hibrida u pokusnom polju i laboratoriju usporedba se obavlja s istim standardnim sortama/hibridima.

Standardna sorta/hibrid je opće poznata sorta/hibrid, koja/koji prema svojim biološkim i gospodarskim svojstvima ima najveću vrijednost za namjenu radi koje se ispituje nova sorta/hibrid. Standardnu sortu/hibrid određuje Povjerenstvo za priznavanje sorti ratarskog bilja, povrća i cvijeća.

Članak 12.

Podnositelj zahtjeva ima pravo tijekom vegetacijske sezone običi pokuse i informirati se o pokusima pri čemu mu djelatnik Zavoda otvara šifre za njegove sorte/hibride i za standarde.

Opažanja tijekom vegetacije

Članak 13.

Tijekom vegetacije utvrđuju se sljedeći podaci:

Uljana repica:

- ⇒ datum sjetve, nicanja,
- ⇒ sklop pri ulasku u zimu i u C₁ stadiju, postotak prezimljavanja,
- ⇒ datum početka cvatnje, visina biljke do 1. najniže postrane grane, polijeganje, datum tehnološke zriobe i datum žetve.

Soja:

- ⇒ datum sjetve, nicanja, cvjetanje – na pokusnom mjestu Osijek i Zagreb,
- ⇒ visina biljke, visina do 1. mahune, polijeganje,
- ⇒ datum fiziološke zriobe, pucanje mahuna i datum žetve.

Suncokret:

- ⇒ datum sjetve, nicanja, cvatnje - na pokusnom mjestu Osijek,
- ⇒ broj sterilnih biljaka, visina biljke, promjer glave,
- ⇒ datum fiziološke zriobe, datum žetve.

Skale za opažanja i način ocjenjivanja utvrđeni su u Uputama za opažanja tijekom vegetacije.

Članak 14.

Na svim pokusnim poljima obavlja se zaštita od štetnika i korova odgovarajućim pesticidima prema uobičajnoj proizvodnoj praksi, a kod uljane repice i suncokreta i od bolesti.

Članak 15.

U cilju praćenja oštećenja sorti/hibrida od ekonomski najznačajnijih bolesti u Republici Hrvatskoj, prati se pojava i ocjenjuje intenzitet napada sljedećih bolesti:

Uljana repica

- ⇒ tamno-smeđu pjegavost, *Alternaria spp.*,
- ⇒ bijelu trulež, *Sclerotinia sclerotiorum*,
- ⇒ suhu trulež korijena i stabljike, *Phoma lingam*.

Soja

- ⇒ plamenjača, *Peronospora manshurica*,
- ⇒ bijela trulež stabljike soje, *Sclerotinia sclerotiorum*,
- ⇒ crna pjegavost stabljike i mahuna soje, *Diaporthe phaseolorum* var. *sojae*,
- ⇒ crna pjegavost stabljike soje, *Diaporthe phaseolorum* var. *caulivora*,
- ⇒ bakterioza, *Pseudomonas glycinea*,
- ⇒ viroze (% oboljelih biljaka).

U cilju praćenja otpornosti suncokreta na ekonomski najznačajnije bolesti u Republici Hrvatskoj, u uvjetima prirodne infekcije, na lokaciji Osijek bit će postavljen dodatni pokus bez primjene fungicida, u rubnim redovima se prati pojava i ocjenjuje intenzitet napada sljedećih bolesti:

- ⇒ plamenjaču, *Plasmopara helianthi*,
- ⇒ rđu, *Puccinia helianthi*,
- ⇒ sivu pjegavost stabljike, *Phomopsis helianthi*,
- ⇒ crnu pjegavost suncokreta, *Phoma macdonaldi*,
- ⇒ sivu pjegavost lista, *Alternaria helianthi*,
- ⇒ trulež, *Sclerotinia sclerotiorum*,
- ⇒ crnu trulež korijena i stabljike, *Sclerotium bataticola*,
- ⇒ sivu trulež, *Botrytis cinerea*.

Ako se na pokusnom polju utvrdi prisustvo volovoda (*Orobanche cumana*), pokus se smatra neupotrebivim.

Intenzitet napada bolesti i štetnika na pokusnim poljima, tretiranim pesticidima i bez zaštite pesticidima, ocjenjuje djelatnik Zavoda na svim pokusnim poljima prema skalama koje su utvrđene u Uputama za opažanja tijekom vegetacije.

Članak 16.

Žetva svakog pokusa obavlja se kombajnom u jednom danu za svaku sortu u pokusu u svim ponavljanjima, u fazi tehnološke zrelosti zrna, sa oko 11 % vlage u zrnu uljane repice i suncokreta, a sa oko 14% vlage u zrnu soje, kod sorte/hibrida u zaštitnom pojasu.

Tijekom žetve utvrđuju se na svakoj parceli: ukupan broj biljaka, prirod zrna i vlaga zrna.

III. ISPITIVANJE U LABORATORIJU

Članak 17.

Kemijsko-tehnološke analize obavljaju se u laboratoriju, na kraju svake godine ispitivanja na prosječnim uzorcima sa jednog pokusnog mjesta.

Kvaliteta zrna za uljanu repicu, soju, suncokret ispituje se na uzorku mase 0,5 kg.

Članak 18.

Na prosječnom uzorku uljane repice obavljaju se sljedeće analize:

- ⇒ masa 1 000 zrna,
- ⇒ sadržaj ulja, masnih kiselina i glukozinolata.

Na prosječnom uzorku soje i suncokreta obavljaju se sljedeće analize:

- ⇒ hektolitarska masa, masa 1 000 zrna,
- ⇒ sadržaj ulja, sadržaj bjelančevina.

IV. STATISTIČKA ANALIZA PODATAKA POKUSA

Članak 19.

Analiziraju se samo podaci s osnovnih parcela na kojima je ostvareno najmanje 80% od planiranog sklopa. Ukoliko je za neku sortu/hibrid ostvareni sklop manji od dozvoljenog samo u jednoj repeticiji, taj se podatak zamijenjuje prosječnom vrijednošću preostalih repeticija. U slučaju da minimalni dozvoljeni sklop za neku sortu/hibrid nije ostvaren u više od jedne repeticije, podaci te sorte/hibrida se ne analiziraju.

Članak 20.

Za statističku analizu pokusnih podataka primjenjuje se analiza varijance i odgovarajući testovi za testiranje varijanci i razlika između prosječnih vrijednosti (F-test, t-test, uz $P=0.05$ i $P=0.01$). Podaci se obrađuju po lokacijama i godinama, a izračunavaju se i varijacijski koeficijenti.

Članak 21.

Analizom varijance obrađuje se svojstvo: prirod zrna na bazi 9% vlage zrna kod uljane repice; 14% vlage zrna kod soje; 11% vlage zrna kod suncokreta, a ostala relevantna svojstva za priznavanje prikazuju se prosječnim vrijednostima, rasponima (max – min) i drugim, ovisno o prirodi dostupnih podataka.

Rezultati ispitivanja

Članak 22.

Godišnji rezultati ispitivanja iz pokusnog polja i laboratorija dostavljaju se podnositelju zahtjeva na temelju kojih je podnositelj zahtjeva dužan obavijestiti Zavod o nastavku ispitivanja sorte/hibrida do roka određenog u članku 4 ovog Pravilnika.

Članak 23.

U službenom glasilu Zavoda objavljuju se završni rezultati ispitivanja iz pokusnog polja i laboratorija.

Članak 24.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-02/01-01/67

Urbroj: 525-1-01-1

Zagreb, 21. lipnja 2001.

Ministar

mr. sc. Božidar Pankreć, v. r.